



4 GIR GJØR EN FORSKJELL

Pontos-vinsjer lages av et nystartet fransk firma. De har fire gir og utvekslingen tilpasses etter belastningen. Produktet ble utviklet for turseiling, men det er regattaseilerne som kjøper.

Ideen oppstod for fem år siden under turseiling ut fra idylliske Saint-Malo i Frankrike. Grunnleggeren av Pontos, Michel Chenon, skulle vinsje inn genuaen, men med en vond skulder var det umulig.

Chenon tenkte at det måtte være svært mange som ham, og gikk i tenkeboksen. Sammen med Darryl Spurling utviklet han en vinsj med to ekstra gir, en vinsj som gjør det mulig å trekke inn skjøtet med én finger. Produktet ble lansert under utstyrsutstillingen Mets i 2012, og har siden den gang kommet i flere størrelser.

Andre vinsjleverandører kan tilby vinsjer med tre gir, men bare på større vinsjer. For å få den ekstra utvekslingen kreves det at man trykker inn en knapp, og dette gjør gjerne at vinsjingen stopper opp.

TO TYPER, TRE STØRRELSER

Pontus lager i dag vinsjer i tre størrelser, 40, 46 og 55. En mindre vinsj er under utvikling. Alle de tre har fire gir, men alle kommer også i to ulike utgaver. Du kan velge mellom to giringer. Den ene har to tyngre utvekslinger, samt to gir med samme utveksling som en standardvinsj, mens den andre har to like og to lettere gir enn vanlig. Pontus kaller vinsjen med tung utveksling for grinder, mens den med lett utveksling kalles trimmer. Det burde kanskje heller vært kalt speed for den tunge og power for den lette, eller kanskje racing og cruising?

TO GIRSYSTEMER

Pontos-vinsjen er bygd som en vanlig vinsj, men har i tillegg et ekstra girsystem. Ekstragiret slår automatisk inn når linen på vinsjen har en høy belastning. Et fjærsystem gir etter når kreftene blir for store. Belastningen gjør at vinsjen dreier 18 grader mot sin vinsjeretning. Denne bevegelsen får en kløtsj inne i vinsjen til å bytte girsystem. 18 grader er så lite at det

ikke merkes ved vanlig vinsjing. Giringen skaper en klikkelyd, men også dette er vanskelig å høre på sjøen. Etter noen runder sitter giringen i ryggmargen, og du kan kjenne det når belastningen er så stor at det skjer. Men du får ikke det lette giret før du dreier håndtaket den andre veien.

Vinsjen består av to girsystemer som jobber sammen, og den girer automatisk over til et slags overgir.

TESTET I ULIKE BÅTER

Seilas ble invitert til Bretagne for å prøve vinsjene under seil. Vi testet Pontus Grinder-vinsjer i en JPK 10.80, en spennende regattabåt som også brukes til shorthanded-seiling.

Den andre båten vi seilte var en Jeanneau Sun Odyssey 40 med en gjeng eldre herrer som likte å seile regatta. Men i stedet for å gå på helsestudio for å bygge muskler, hadde eieren byttet ut genuavinsjene med Pontos Trimmer. De kunne fortelle at en tilsvarende søsterbåt hadde byttet fra 46- til 52-vinsjer, men fremdeles slet de med å kverne inn den tunge gennakeren.

Det var en hyggelig bris på mellom fem og syv meter per sekund da vi seilte båtene. Nok vind til å kjenne kreftene fra seilene, men ikke voldsomt.

KRABBEGIR

Det var de gamle karene Pontos-gründerne hadde i tankene da vinsjene ble utviklet. Vinsjene fungerer som vanlige vinsjer inn til den siste, tunge biten. Når belastningen overskrider 70 kilo, vil vinsjen gjøre seg klar for en lettere utveksling, men ikke før brukeren bytter rotasjon i vinsjingen. Da kreves det nesten ingen krefter i det hele tatt. Det er som det letteste giret på en terrengsykkel. Det kreves ingen krefter, men det er ikke mye skjøt som vinsjes inn heller. Men som regel er det heller ikke så mye tau som skal vinsjes inn den siste, tunge biten.

Å vinsje inn genuaen kan gjøres av alle, også et lite barn. Pontos Trimmer-vinsjen fungerer i så måte bra.

FOR SMÅ VINSJER

Forretningsideen er god. Mange båtprodusenter kutter kostnader ved å spare på vinsjene. Mange av dagens båter har mindre vinsjer enn optimalt. Dette vet Pontos,



GIR: Pontos har vinsjer med fire gir. Du kan velge om du vil ha tyngre, ekstra gir eller lettere.



KREFTER: Med fire gir er vinsjen effektiv. Disse gutta har mange flere år foran seg på regattabanen i sin Sun Odyssey 40 med nye genuavinsjer.



1



TROMMEL: Både Harken og Lewmar har vinsjer med to tromler som gir flere utvekslinger, men grinder-vinsjen fra Pontos gjør den samme jobben bedre og billigere.

og de vil gjerne at båteiere skal bytte til deres modeller. Pontos vet at det er komplisert å komme inn som leverandør til de store verftene som kjøper store kvanta til lave priser. Ideen er derfor å selge til forbrukerne.

Det kan bli litt tøffere enn hva de håper på.

Potensialet er stort, men vinsjer koster mye og de varer også lenge. Å bytte ut velfungerende vinsjer til noen bedre, er ikke første prioritet hos de fleste. Forhold hvor disse vinsjene virkelig utgjør en stor forskjell, er når det blåser mye på kryss, og da ligger den gjennomsnittlige turseileren i havn eller seiler i hvert fall ikke mot vinden.

Et annet faktum som taler mot Pontos markedsplan, er at stadig flere båter får mindre forseil. Tiden for store, tunge genuaer ser ut til å være forbi. Det er særlig for slike seil at Pontos Trimmer passer ypperlig. Vinsjens krabbegir gir over dobbelt så mye krefter som en standard vinsj.

Selv er jeg vant med å vinsje frem og tilbake; «pumpevinsje» når det blir tungt. Tungt gir mot kroppen, og lett når vinsjhåndtaket skyves vekk. Trimmer-vinsjen er lagd for en slik teknikk, og med en slik bevegelse merkes de 18 gradene i girsystemet. Det gjør denne teknikken mindre effektiv.

ALTERNATIV TIL STRØM

Pontos mener at deres vinsjer er et godt alternativ til el-vinsjene som mange monterer når alderdommen kommer snikende. Løsningen blir langt billigere, og det er heller ikke alle båter som har plass til el-vinsj, fordi vinsjens motor er plassert under vinsjen. Svært mange velger også kun én el-vinsj, og plasserer den på hytte-dekket, slik at forseilet må skjøtes inn på gamlemåten.

Chartermarkedet er imidlertid interessert i vinsjer fra Pontos. Båter med elektriske vinsjer påføres ofte

skader fordi brukerne er ukjent med teknologien. De enorme kreftene en el-vinsj har kan lett rive i stykker seil, tau og dekkstutyr. Ved å erstatte el-vinsjer med Pontos kan antall brukerfeil bli redusert.

TUNGE VINSJER

Mens markedet kanskje er størst for Pontos-vinsjene med ekstra lett utveksling, er det vinsjene med tyngre utveksling som gjør den største forskjellen. Det er også disse vinsjene som regattaseilere etterspør. 25 prosent av Class40-båtene som deltar i Route du Rhum, har Pontos grinder-vinsjer, også favoritten «GDF Suez».

Foruten å gå bryggelangs for å se på Route du Rhum-båtene, fikk vi også testet grindervinsjene i en real regat-tabåt. Vi fikk seile en JPK 10.80 utstyrt med disse. JPK 10.80 er storesøsteren til JPK 10.10, som vant Fastnet Race overall i 2013, og som ble seilt short-handed. JPK 10.80 er også en båt utviklet for både shorthanded-seiling og seiling med fullt mannskap. Det er særlig for shorthanded-seiling at de nye vinsjene kan utgjøre en forskjell.

RASKE SLAG

Med grindervinsjen går slagene raskere. Vanligvis strammer forseilstrimmeren slakken før siste bit av skjøtet vinsjes inn. Det blir raskt mye surr. Du starter med ett tørt rundt vinsjen, før du legger på tre ekstra før vinsjhåndtaket settes på plass. Med Pontos grindervinsj legger du tre-fire tørn og setter på håndtaket før slaget. Med høy utveksling vinsjes slakken inn på sekunder, og når det blir tungt, er det bare å bytte rotasjon.

Systemet fungerte supert på JPK 10.80 med 46-vinsjer. Slagene gikk raskere, og de er til spesiell hjelp om du seiler shorthanded. Det er ikke noe problem for en og samme person å slippe skjøtet og stramme inn på



1: SHORTHANDED: Vi fikk svært raske slag med de nye vinsjene.

2: NORMALE: Det er lite som skiller Pontos fra andre vinsjer. Diameteren i bunnen er litt større, men festeboltene er plassert likt som vinsjene fra Harken.

3: INNMAT: Nedre del av vinsjen er normal. I skaftet er det et ekstra gir som aktiviseres når belastningen blir stor.

4: RACING: 25 prosent av Class 40-båtene i Route du Rhum er utstyrt med Pontos Grinder-vinsjer, blant andre Thibault Vauchel-Camus som ledet store deler av Route du Rhum.



Alexis Courcoux

le side. Det gjelder å holde trykk i skjøtet hele tiden, og vi opplevde et fi**estikk da vi var litt trege på vinsjingen. Det er også viktig å begynne å vinsje riktig vei med en gang. I det tyngste giret vil en runde med vinsjhåndtaket skjøte inn 70 cm med line med en 40-vinsj. Det er seks ganger raskere enn med en konvensjonell vinsj.

BRA FOR GENNAKERE OG RULLESEIL

Grinder-vinsjen er også optimal for gennakerseiling. Etter en jibb er det mye skjøt som skal inn. Det går fort med grindervinsjen på tungt gir. Vinsjen er også bra for trimming. Den har et slags automatgir som tilpasser seg belastningen. Når gennakeren ikke fyller, må skjøtet strammes raskt, og det går lynraskt, fordi belastningen er liten. Om du vil seile på en skarpere vinkel, kreves det bare småjusteringer på skjøtet, og vinsjen vil fungere som en normal vinsj.

Grindervinsjen er et alternativ til regattavinsjer med to tromler, en større nede og en mindre på toppen. Problemet med disse vinsjene er at skjøt må legges over fra den store trommelen til den lille, og belastningen blir stor. Speed-ring-vinsjer er også langt dyrere. Disse er heller ikke selvhaldende i nedre del.



Nå er det mer vanlig med rulle på sløreseil også. Disse skal gjerne kjøpt inn etter en runding eller et værromslag. Slike seil er gjerne tunge i starten, og blir lettere å rulle inn etter hvert. Med slike seil starter du med lett gir, og girer til tyngre gir når belastningen reduseres.

TUNGT STORSEIL

Stadig flere har en el-vinsj til fallene. Å vinsje inn et skjøt går som regel raskt og musklene rekker ikke å bli sure, men når man heiser storseilet, blir man gjerne sliten og andpusten før seilet er halvveis oppe. Utveksling på fallet blir mer vanlig for å lette på dette, men får du et dobbelt så langt fall å vinsje inn.

Også JPK 10.80 hadde to til én-utveksling på fallet. Med et slikt system passer en grinder-vinsj utmerket, i hvert fall om sleidene i seilet løper uten mye friksjon. Vi heiste opp tre firedele av seilet på tyngste utveksling, og da gikk det fort. Resten av seilet tok vi med neste gir, og så den siste meteren på høyeste gir.

DYRT UTSTYR

Pontos har lagt seg på et prisnivå mellom konkurrentenes billigste og mer avanserte vinsjer. Produsenten hevder at kvalitetsmessig er de sammenlignbar med konkurrentenes dyrere vinsjer, men Pontos har flere gir.

Pontos Grinder og Trimmer koster det samme. En 40-vinsj koster cirka 11 000 kroner. Vinsjene passer i de samme hullene som en vinsj fra Harken. Pontos har foreløpig ingen representanter i Norge, men vinsjene kan kjøpes direkte på nett. Til sammeligning skal Southern Cross ha 9300 kroner for Lewmar selvhaldende vinsjer og 11 830 kroner for Harken.

axel@seilas.no